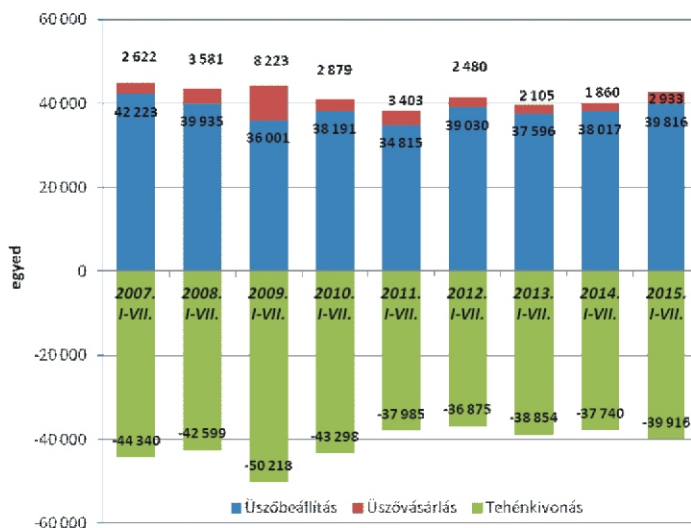

IX. A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

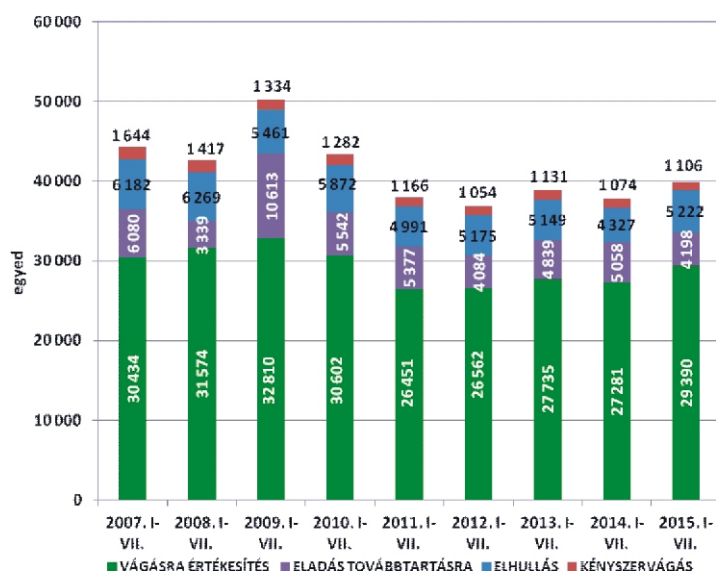
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2015. I-VII. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-VII. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-VII. hó)

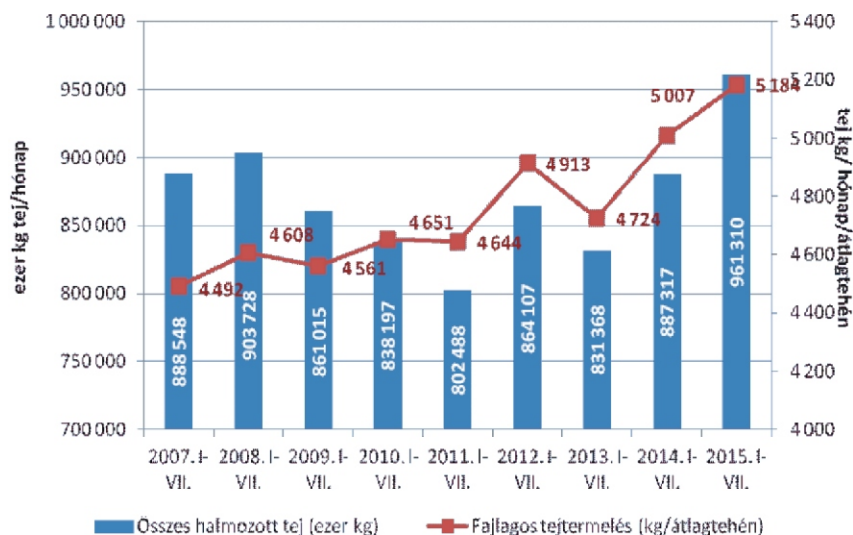

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 9-cel (+2,0%) 469-re nőtt az elmúlt év azonos időszakához képest. 2015. július végén a 2014. júliusához képest 6.541-gyel (+3,7%) több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. 2015 júniusához képest az „A” módszerrel ellenőrzött tehenészetek száma 1-gyel csökkent, míg az elmúlt 8 év alatt számuk 20,5%-kal (-121) kisebbedett. 2007 júliusa óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 12.497 egyeddel (-6,3%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 335-ről 395-re nőtt. Az alacsony tejár hatása kezd megmutatkozni a termelésellenőrzött tehénlétszámokban is, aminek nagysága - a májusban elindult enyhe csökkenése után - júliusban már 832 tehénrel kisebbedett.

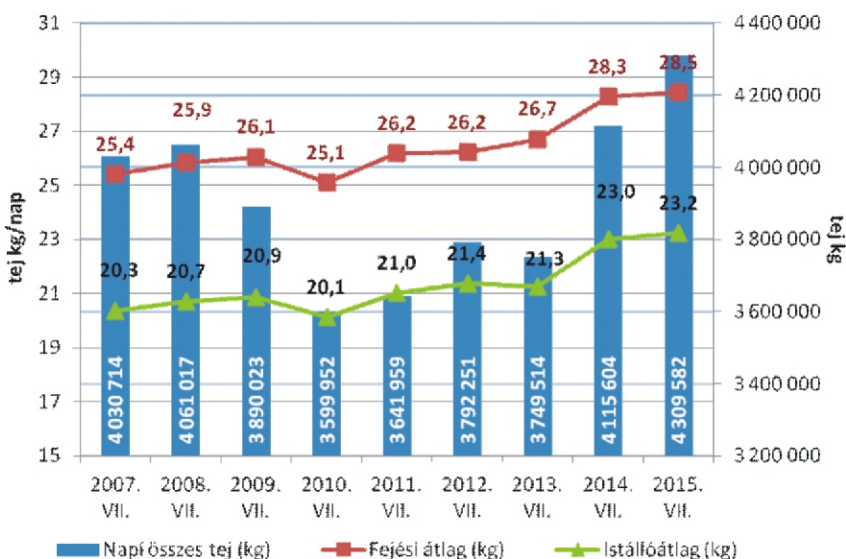
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-i induló tehénlétszáma 2014-ről 2015-re kismértékben (+5.845 tehén; +3,3%) nőtt, és 2015 első hét hónapjában a tehenek száma kismértékben tovább emelkedett (+2.833 egyed; +1,6%). Ennek elsődleges oka, hogy viszonylag sok üszőt állítottak be (+1.799 egyed, +4,7%) és az üszővásárlások száma is nagy volt 2015 első hét hónapjában, megközelítette a 3 ezret, ami 57,7%-kal több a tavalyi év hasonló időszakához képest. Ugyanakkor a tehénkivonások száma is érezhetően nőtt (+2.176 egyed, +5,8%), így összességben 2015 első hét hónapjában a termelésellenőrzött tehénállomány növekedett a tavalyi év első hét hónapjához képest, de 2015 májusa óta már csökken az állomány.

2015 első hét hónapjának tehénkivonási megoszlását megtekintve elmondható, hogy a vizsgált kilenc éves periódus teljes időtartama alatt éves szinten az állományból kivont tehenek döntő többségét (65,3-74,1%-át) vágásra értékesítették, 2015-ben 73,6%-át. A selejtezett tehenek száma 2015 első hét hónapjában 29.390 volt. Ezen felül a tehénkivonások 2,8%-áért a kényszerűvágás (1.106 egyed), 13,1%-áért (5.222 egyed) pedig az elhullás volt felelős, amelyek átlagos értéknek tekinthetők, ugyanakkor a továbbtartásra értékesített állatok aránya kisebb a szokásosnál (10,5%, 4.198 egyed). A tehénkiadás megoszlása hasonló volt az előző év azonos időszakához, annyi különbséggel, hogy a kivont tehenekből több hullott el és vágtak le, ugyanakkor kevesebbet értékesítettek továbbtartásra. A 2015. január 1-i induló tehénlétszámhoz viszonyítva 2015 júliusáig a tehenek 16,1%-át selejtezték, 0,6%-át kényszerűvágták, 2,9%-uk elhullott, 2,3%-át pedig továbbtartásra értékesítették, így összesen a tehenek 21,9%-át vonták ki a termelésből.

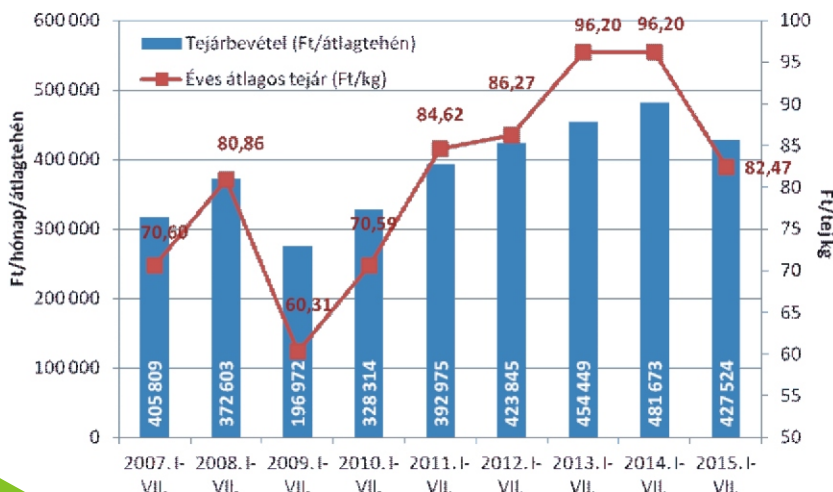
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2015. I-VII. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I-VII. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2015. I-VII. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek összes halmozott éves tejtermelése az elmúlt 2 év első hét hónapjában jelentősen nőtt, aminek a tehenlétszám mérsékelt növekedése mellett az elsődleges oka a fajlagos tejtermelés 5.184 kg-ra történő növekedése. Az előző év júliusához képest a fajlagos tejtermelés +177 kg-mal (+3,5%), az összes halmozott tejtermelés pedig 74 ezer kg-mal (+8,3%) emelkedett, ami a vizsgált kilenc éves periódus messze legmagasabb tejtermelési szintjének felel meg.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2015 júliusában ez a mutató nagyobb volt az előző év hasonló időszakához képest (+193.978; +4,7%), és az elmúlt kilenc év legnagyobb júliusi havi termelési szintjét jelentette, bár júniushoz képest már csökkenés figyelhető meg. A júliusi tejtermelési adatokat vizsgálva elmondható, hogy 2007. óta 2015-ben volt mind a fejési átlag (28,5 kg), mind az istállóátlag (23,2 kg) a legnagyobb, 3,05, ill. 2,88 kg-mal több (+12,0%, ill. +14,1%), mint 2007 júliusában, és 0,18, ill. 0,23 kg-mal több (+0,6%, ill. +1,0%), mint 2014 hetedik havában. Ugyanakkor - vélhetően a júliusi hőhullámok hatására - júniushoz képest a fejési és az istállóátlag is közel 1 kg-mal csökkent.

A tehenenkénti tejárbevétel 2015 első hét hónapjában 427,5 ezer Ft volt átlagosan, 11,2%-kal kevesebb 2014 hasonló periódusához képest, ami a fajlagos tejtermelés 3,5%-os növekedésének, valamint a termelői tejár nagyarányú, 14,3%-os csökkenésének eredője. Az első hét havi átlagos tejár 83 Ft/l alá csökkent, ami már 2011 hasonló időszakának átlagáránál is kisebb. A hazai tejfelvásárlási árak csökkenése folyamatos, jelenleg már 75 Ft/l-es árszint alatt van, ami a tavalyi év júliusához képest közel 30%-os árcsökkenést jelent. A nyerstej kiviteli ára enyhén emelkedve 70 Ft/l fölé nőtt, de ez egy év alatt még nagyobb, 35%-os árcsökkenésnek felel meg. A globális tejtermékpiacon az árak többéves mélyponton vannak, de a nagy készletek, valamint a keresletnél továbbra is gyorsabban bővülő kínálat miatt a nyerstej árának érezhető emelkedése a vártnál később, valószínűleg a jövő évben következik be. Összességben 2007 és 2015 júliusa között a tejár 16,8%-kal emelkedett, ami a fajlagos tejtermelés 15,4%-os növekedésével együtt összesen 34,8%-os tehenenkénti tejárbevétel-növekedést jelent a termelőknek.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA
tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani
és Agrárgazdaságtani Tanszék